

Wyrok z dnia 9 lutego 1999 r.

I PKN 562/98

Jeżeli w stosunku łączącym strony występują istotne elementy umowy o pracę, to odmienna jego ocena narusza art. 22 § 1 i 1¹ KP.

Przewodniczący: SSN Józef Iwulski, Sędziowie SN: Teresa Flemming-Kulesza, Maria Mańkowska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 1999 r. sprawy z powództwa Bogumiły K. przeciwko Jednostce Wojskowej [...] w W. o ustalenie, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 22 maja 1998 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Bogumiła K. w pozwie skierowanym przeciwko Jednostce Wojskowej [...] w W. wniosła o ustalenie, że faktycznie wykonywała u pozwanego pracę na podstawie umowy o pracę oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwana Jednostka Wojskowa wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania.

Wyrokiem z dnia 17 listopada 1997 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Wałczu oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanego zwrot kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Rejonowy ustalił, że powódka od lipca 1996 r. do sierpnia 1997 r. zawarła z pozwaną Jednostką Wojskową czternaście miesięcznych umów zlecenia, na podstawie których była zobowiązana do sprawowania nadzoru w internacie wojskowym znajdującym się pod zarządem strony pozwanej. Swoje obowiązki, do których należało między innymi zakwaterowanie

zgłaszających się żołnierzy skierowanych do internatu przez pozwanego, dbałość o czystość i porządek, powódka zgodnie z treścią zawartych umów wykonywała osobiście, codziennie od godziny 7⁰⁰ do 15⁰⁰ za wynagrodzeniem ustalonym przez strony. Ponadto, Sąd pierwszej instancji ustalił, że w § 7 łączących strony umów istniało zastrzeżenie, iż powódce nie przysługują świadczenia i uprawnienia przewidziane dla osób zatrudnionych na podstawie umów o pracę, a w § 8, że w zakresie spraw nie uregulowanych w umowie zastosowanie mają przepisy Kodeksu cywilnego. Na podstawie zebranego materiału dowodowego Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem strony łączyły umowy zlecenia w rozumieniu art. 734 § 1 KC i następnych, o czym świadczy zdaniem Sądu pierwszej instancji nie tylko nazwa umów ale i ich treść (przede wszystkim § 7 i § 8). Sąd pierwszej instancji uznał, iż fakt zastrzeżenia w umowach, że powódka ma osobiście wykonywać powierzone jej obowiązki oraz przebywać na terenie internatu w stałych godzinach nie przemawia za tym, że łączące strony umowy miały charakter umów o pracę. Zdaniem Sądu, obowiązku osobistego świadczenia pracy nie wyklucza przepis art. 738 § 1 KC, natomiast codzienne przebywanie na terenie internatu w godzinach 7⁰⁰ - 15⁰⁰ było wynikiem spoczywających na powódce obowiązków.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 22 maja 1998 r. oddalił apelację strony powodowej. Sąd drugiej instancji podzielił w pełni stanowisko Sądu pierwszej instancji uznając ustalenia dokonane przez Sąd Rejonowy na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, za prawidłowe.

Powyższy wyrok kasacją zaskarżyła powódka zarzucając mu naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 1, 2, 22 § 1 § 1¹ KP, oraz błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 476 § 1 pkt 1¹ KPC. Powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i wyroku Sądu Rejonowego oraz przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem należnych powódce kosztów procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest uzasadniona. Ustalony przez Sąd Rejonowy i zaakceptowany przez Sąd drugiej instancji stan faktyczny sprawy wskazuje, iż powódka była zobowiązana do sprawowania nadzoru nad mieniem internatu wojskowego, zakwatero-

wywania żołnierzy oraz dbania o utrzymanie czystości i porządku, a obowiązki te, zgodnie z zawartą umową, miała wykonywać osobiście w godzinach od 7 do 15-tej. Sądy obu instancji dokonały błędnej oceny, iż w takich warunkach osobiste wykonywanie powierzonej powódce pracy oraz obowiązek przebywania na terenie internatu w stałych i wyznaczonych godzinach pracy nie przemawiają za tym, że łączące strony umowy miały charakter umów o pracę.

Stosownie do art. 22 § 1 KP cechami charakterystycznymi dla stosunku pracy jest zatrudnianie pracownika za wynagrodzeniem i zobowiązanie go do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem. Niezbędnym warunkiem dla zakwalifikowania umowy zlecenia jako umowy o pracę, jest ustalenie, że przeważający charakter mają cechy istotne dla umowy o pracę, jak: osobiste wykonywanie pracy, podporządkowanie pracownika, a także świadczenie tej pracy w warunkach obciążenia podmiotu zatrudniającego ryzykiem prowadzenia zakładu pracy. Ma rację powódka w kasacji, że wykonywanie przez nią pracy recepcjonistki internatu wojskowego we wszystkich dniach tygodnia (z wyjątkiem wolnych sobót i niedziel) i w wyznaczonych godzinach pracy, stanowiło pracę pod stałym kierownictwem i kontrolą pracodawcy.

Za podporządkowanie pracownika pracodawcy nie można bowiem uważać wyłącznie podporządkowania osobowego. Warunki świadczonej przez powódkę pracy wskazują na jej podporządkowanie organizacyjne, poprzez powierzenie obowiązków, polegających między innymi na osobistym pilnowaniu mienia internatu oraz wyznaczenie miejsca i czasu pracy.

Sprzeczność oceny tych okoliczności przez Sądy obu instancji polega na tym, że z jednej strony zostało ustalone, iż powódka miała wykonywać pracę osobiście, z drugiej - przyjęto, iż było to konsekwencją treści zobowiązania powódki do nadzoru nad internatem i nie może stanowić okoliczności przesądzającej o pracowniczym, a nie usługowym charakterze zawartej umowy. Z poglądem tym nie można się zgodzić bowiem istotnymi elementami umowy o pracę, które nie zawsze występują w umowie zlecenia, jest właśnie obowiązek pracownika osobistego wykonywania pracy, podporządkowania pracodawcy, obowiązek przestrzegania czasu pracy i dyscypliny pracy. Te wszystkie elementy zachodziły w sytuacji, gdy powódka była odpowiedzialna za pieczę nad mieniem internatu. Jeżeli więc z okoliczności sprawy wynika, że w stosunku łączącym strony występują istotne elementy umowy o pracę, to odmienna ocena tego stosunku narusza art. 22 § 1 i 1¹ KP.

Z tych wszystkich przyczyn i na podstawie art. 393¹³ KPC Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====